

odnosov v posameznih kolektivih in stopnjo njihove zrelosti. V tistih kolektivih, v katerih so gledali pozitivna načela samoupravljanja le skozi dinar, je prišlo do določenih nenormalnih pojavov, ko je bilo treba objektivno vrednotiti delovna področja in kvantiteto zahtev pri posameznih predmetih. Pri delitvi osebnih dohodkov pa bi morali izhajati iz temeljnega načela, veljavnega v naši družbi, da bodi človek nagraden za delo, ki ga dejansko opravlja. Upoštevali in vemo, da ni le slavist tisti, ki mu zahteve predmeta nalagajo razmeroma več dela, priznavamo, da ima tudi učitelj tujih jezikov zlasti na srednji šoli veliko dela s popravami šolskih in drugih nalog, da se ubadajo s popravami nalog tudi matematiki. Priprave na pouk so nekaj čisto drugega — te so lahko za vsakega vestnega učitelja enako zahtevne in obsežne. Menimo torej, da ni nikakršnega opravičila za samovoljno zviševanje učne obveznosti; samoupravnih načel si nikakor ni moč razlagati tako, da bi v njihovem imenu jemali in kršili to, kar smo že imeli in kar smo si zakonito priborili.

Za zaključek je treba poudariti tole: Analize odgovorov na anketna vprašanja in natančna proučevanja dejanske zaposlitve slavista na šolah različnih stopenj so pokazala, da je slavist resnično močno angažiran v svoji stroki in da pomeni zanj razvejana dejavnost, značilna za ta predmet, posebno obremenitev. Pomisliti je treba, koliko dolgotrajnih in obširnih priprav zahteva pouk, zlasti v reformirani gimnaziji, pa tudi na vseh drugih šolah ob občutnem pomanjkanju učbenikov na vseh stopnjah. Ogromno je področje človekove dejavnosti, ki jo mora slavist nujno zasledovati, če hoče biti v šoli sodoben učitelj — domača in tuja literatura v knjižnih izdajah in revialnem ter dnevnem tisku, gledališče, film, jezik, teorija, metodika in še veliko drugega, kajti slavist ne more jemati svojega predmeta izolirano, ker je kot vsi drugi predmeti živ in povezan z najnovejšimi dognanji. Ob vsem tem slavistu največkrat zmanjka časa, zlasti seveda, če je prezaposlen, za samostojno poglobljanje v stroko, za osebno izpopolnjevanje, manjka časa za branje, za gledališče, za film, za seznanjanje z novejšimi metodami pouka. Vsega tega si pa vsi anketiranci močno želijo, vsi bi se radi izpopolnjevali v stroki, da bi bili na tekočem s sodobno književnostjo, jezikom in metodiko.

Glede na take zahtevne naloge in smotre pouka materinega jezika, ki bi jih morali obvezno in zavestno sprejeti vsi slavisti — vzgojiti namreč nov, globlji in primarnejši odnos do svojega materinega jezika, ki naj bi postal zavestno in bogato izrazno sredstvo tudi doslej neprizadetih članov naše jezikovne skupnosti — glede na vse to bo treba slavistu omogočiti, da se bo lahko svoji stroki temeljito posvetil, da bo lahko v šolskem okviru njegovo delo še smiselno in koristno. Ker bi slavist moral v celoti izpolnjevati obveznosti, ki mu jih predmet nalaga, če hoče doseči svoj perspektivni smoter, je nujno, da je njegova učna obveznost v mejah razumnosti, za delo, ki ga opravi, pa mora dobiti ustrezno nagrado. Vsakršna drugačna rešitev gre na škodo učnozgodnjih smotrov tega predmeta, kar pa je v protislovju z nameni naše šolske reforme.

Pavel Vožlič

VLOGA PROFESORJA-KNJIŽNIČARJA V REFORMIRANI GIMNAZIJI

V zvezi z reformo šolstva dobiva tudi dijaška knjižnica vedno večji pomen,endar je še zmeraj nekaj postranskega, neko dodatno delo enega od slavistov na šoli, ki je za to delo le malo plačan ali pa celo nič. Ker je slavist obremenjen še z raznim drugim delom izven pouka, s popraviljanjem zvezkov, z organiziranjem proslav, s pripraviljanjem strokovnih aktivov in podobno, se ne more knjižnici tako posvetiti, kot bi se rad. Delo profesorja-knjižničarja ne obstoji samo v tem, da kontrolira izposojanje knjig, kar morda pod njegovim nadzorstvom opravljajo dijaki, marveč je veliko širše in globlje. Knjižnica naj bi dopolnjevala pouk vsestransko, a v prvi vrsti pouk slovenskega jezika, ki je po novem učnem načrtu skrčen npr. v gimnaziji na štiri tedenske ure, medtem ko je program sam zelo razširjen. Dalje naj bi knjižnica pomagala oblikovati dijaka v dobrega člana socialistične družbe in ga usposabljala za življenjske naloge. Za to ima profesor v knjižnici več možnosti kot katerikoli drug profesor, a moral bi imeti več časa za to. Dijaška knjižnica naj bi ne bila odprta samo nekaj ur tedensko ali morda po eno uro na dan, ampak nekaj ur na dan. Vanjo naj bi dijaki imeli dostop pred poukom in po njem, tako da bi si knjige lahko tudi sami ogledovali, jih jemali

v roke, listali po njih in jih tako vsaj bežno spoznali. Pri izbiri naj bi dijaku profesor svetoval. Dijak se ob številnih novih knjigah ne znajde in zato ne ve, kaj naj vzame v roke. Knjiga, ki jo kdo svetuje dijaku, naj jo bere in pri tem še nekoliko opozori na to, kaj je v njej posebno lepega, je veliko bolj privlačna kakor knjiga, katere naslov ne more dijaku nič povedati in jo vzame morda samo za poskušnjo.

Ob učnem programu, ki dijaku v srednji šoli vsa tri leta ne nudi nič iz sodobne književnosti, bi bilo nujno nekaj, kar bi dijake že od prvega razreda dalje seznanjalo s sodobno domačo in tujo književnostjo. Pogosto se zgodi, da nima dijak nobenega pojma o njej, ko pride iz srednje šole, pa ne po lastni krivdi. Program je obširen. Če je morda profesor kdaj delj časa odsoten zaradi bolezni ali kakega drugega tehtnega vzroka, se lahko zgodi, da do sodobne književnosti niti ne pride. Pa tudi, če pride, jo obravnava le v tistih zadnjih mescih pred maturo, ko se dijaki bolj ali manj zanimajo le za stroko, ki so si jo izbrali v svoji maturitetni domači nalogi, in zanemarjajo vse drugo. To je velik minus za dijake. To vrzel je lahko izpolnila dijaška knjižnica, če bi bil profesor-knjižničar manj zaposlen; idealno bi bilo, da bi bil samo knjižničar. Potem bi lahko vodil na šoli literarni krožek za dijake vseh razredov, ki bi se za to zanimali, ali, kar bi bilo še bolje, vodil bi seminar, ki je v veliko škodo izpadel iz programa, pa bi morda v njem posvečal več pozornosti sodobni literaturi, domači in tuji. Navadno slavisti grešimo, ko ob prihodu dijakov v prvi razred srednje šole ne izkoristimo njihove volje in morebitne vneme za branje knjig in jih ne vpeljemo v njihovo lepoto in bogastvo. Takrat je čas, da dijaka navežemo na neko stvar, takrat so najbolj voljni in iščejo, čemu bi se bolj posvetili; če nihče ne usmeri njihove pripravljenosti, je zamujeno za zmeraj.

Ker slavist poleg svojih predavanj v rednih urah ne more vsega tega dela opraviti, bi bilo idealno, ko bi dijaki imeli v knjižnici profesorja, ki bi se jim ves posvetil, ki bi jih opozarjal na družbeno, idejno in estetsko vrednost knjig, jih seznanjal preko njih z življenjem vsega sveta, jim bil v pomoč pri iskanju gradiva za govorne vaje, za maturitetne naloge in podobno. Mislim, da se tu odkriva nova oblika pedagoškega in kulturnega dela, ki je nujna v zvezi z uvajanjem novih učnih programov.

Še globlje bi lahko segalo delo profesorja-knjižničarja. Mislim, da se zaradi splošne preobremenjenosti z delom profesorji vse premalo zanimajo za to, kakšen je naš sodobni srednješolski dijak. Kdo bi mogel imeti več priložnosti za to kot profesor-knjižničar? Le-ta bi se najlaže psihološko poglobljal v rast mladega človeka v šoli, v lik fanta ali dekleta, ki se oblikuje sredi novih oblik življenja, ga proučeval, o njem kaj napisal, opozarjal na probleme, ki v tej zvezi nastajajo in tako spet razširjal delo učiteljev-pedagogo.

Mislim, da bi se morali temu zavestneje posvetiti in poiskati možnosti za te vrste delo, od katerih se mi zdi ena obsežene v vlogi profesorja-knjižničarja. Le-ta bi moral biti široko razgledan človek, doma v tujih jezikih in literaturah pa hkrati dober slavist, ki bi sredi naraščajoče prevodne književnosti pri nas znal vzbuditi v dijakih zanimanje tudi za slovensko knjigo, ki spričo poplave tujih del stopa v ozadje.

Profesorju, ki ima opravka z mladim človekom, je nešetokrat žal, da se mora odtrgati od dijakov in hiteti k drugemu delu, ko pa se zdi, da nenehno sliši za seboj glasove: Odgovorite nam na to in ono vprašanje! Še to in to bi radi. Prepustitev mladega človeka odprtemu vprašanju se lahko bridko maščuje. Nujno bi se bilo z njim nemoteno pogovarjati uro ali dve, če je to potrebno. Tega mladim ljudem manjka. Danes je dijak dostikrat veliko bolj sam, kot je bil kdajkoli.

Zgodi se včasih, da srečaš po desetih, petnajstih letih svojega bivšega dijaka, ki morda zavzema kar lep položaj v družbi. Vesel se ustavi ob srečanju s teboj in te spomni, kako prav si mu nekoč svetoval, kako dobro si poznal njegova nagnjenja in kako si razumel njegove želje in hotenja. Kdo ve, kdaj je bilo to? pomisliš. Pa ti osvetli nekdanji razgovor, ki je za vse življenje učinkoval nanj, ti pa si čisto pozabil na to. Zdjaj si znova vesel tistega nekdanjega srečanja z njim.

Da, vse premalo se profesorji in dijaki razgovarjamo. To je tisti del našega dela, ki sicer navadno ni ocenjen v gibljem delu osebnih dohodkov, je pa zelo pomemben, morda veliko bolj kot vse znanje, ki si mu ga dal.

Prav zato, ker čutim, da bi se morali dijaku veliko bolj približati in mu biti veliko več kot samo profesorji, sem razmišljala o vlogi knjižničarja na srednji šoli in napisala o tem nekaj bežnih misli.

Lojzka Brus